

Matej Krajnc Matej Krajnc Matej K

ROHNEČA ŽETEV

VED

Matej Krajnc

ROHNEČA ŽETEV

pesmi o spominih

Založba VED

Matej Krajnc
Rohneča žetev

Spremna beseda
Andrej Arko

Oblikovanje ovitka
Iztok Brodnjak

Prelom
K. Rok

Za založbo
Iztok Vrhovec

Izdala in založila
Založba VED, Ljubljana,
1. izdaja: maj 2007

©Matej Krajnc, VED, 2007

www.svarun.org
VED@svarun.org

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-1

KRAJNC, Matej, 1975-

Rohneča žetev : pesmi o spominih / Matej Krajnc ; [spremna beseda
Andrej Arko]. - 1. izd. - Ljubljana : Ved, 2007

ISBN 978-961-6574-25-9

231890176

VSEBINA

Uvodna beseda, Andrej Arko.....	5
NAD STARIM GRADOM.....	11
SEDMINA	13
ZAČUDENE OČI	15
ZADREČKE SLIKE, prvi maj, 2003.....	17
I.	17
II.	19
III.	21
IV.	23
V.	25
SLOVO OD DOLA, 2005.....	27
I.	27
II.	29
III.	31
IV.	33
V.	35
SEDMINA, 1983.....	37
ZGODBE	39
MIKLAVŠKA CERKEV, marec 1983.....	41
SVETA MAGDALENA, jesen 1982.....	43
STARI GRAD, maj 1983	45
TOLSTI VRH, maj 1983	47
DA BOŠ POTRKAL, junij 2003.....	49
MED VRBE ŽALUJKE (tetinemu spominu)	51
3.10.1996	53
TETA.....	55
HALA GOLOVEC, pozna sedemdeseta.....	57

SLOMŠEK NA OMARI.....	59
I.	59
II.....	61
III.	63
IV.....	65
V.	67
TEŽKE GAZI (spominu stare mame).....	69
PLAVA LAGUNA, 1987	71
NEDELJA	73
I.	73
II.....	75
III.	77
IV.....	79
V.	81
PRVA BOŽIČNA.....	83
DRUGA BOŽIČNA	85
OBRAČUN	87
SLAVOLOK.....	89
SLAVOLOK.....	91
I.	91
II.....	93
III.	95
IV.....	97
V.	99
BAS, COMME IL FAUT!	101
OČETOVA PODOBA	103
NAGOVOR MOJIM.....	105

Uvodna beseda

Andrej Arko

Stara resnica, ki ji ni kos niti marsikakšna izjema, je, da pesnik – tisti pravi, ki mu je bilo to dano ob rojstvu in ki mu to veleva duša –, ustvari največ in najboljše v svojih mladih letih. Del te resnice je napisane tudi na kožo Mateja Krajncja, ki ima pri nedolgo tega spolnjenih tridesetih letih za sabo že dobro desetino pesniških zbirk. Poleg njegove kantavtorske ustvarjalnosti pa je spod njegovega peresa še nekaj pripovednih knjig, prevodov in raziskovalnih del.

Rohneča žetev, pesniška zbirka z nenavadnim naslovom, je v bistvu nenavadna tudi po svoji vsebini: nenavadno je namreč to, da človek pri dobrih tridesetih objavi že pesniško zbirko svojih spominov – izbor pesmi, ki jim je glavna in malone edina izpovedna snov odhajanje in z njim minulosť. Človek bi pri teh pesnikovich letih pričakoval, da je to samo iskreno in mehkobno oziranje za minulo otroškostjo, še nekoliko potajeno v mladostnih letih. Toda ne, Matej Krajnc se giblje globlje, podstat njegove poezije vseskozi lovi ravnovesje z bivanjskimi vprašanji, včasih na obzorju navidezne igrivosti komaj nakazanimi, drugič spet – zlasti v pesmih o umrlem očetu –, vsekanimi naravnost in silovito. Skratka, njihovo sporočilo je dosti več kot golo spominjanje na zlate čase brezskrbnega otroštva, je ena sama razbolelost ob minevanju sveta mladosti in odhajanju najdražjih oseb iz njega. Ker pa pravega nadomestila za to odhajanje ni, ostaja ta Krajncjeva poezija, čeprav kdaj daje videz lahkotnosti in igrivosti, slej ko prej žalna,

posebno v posmrtnicah, nastalih dve desetletji po nenadnem odhodu njegovega očeta.

Pesnik je to svojo zbirko razvrstil v pet razdelkov. Prvega zaznamujejo spomini na idilično otroštvo v Zgornji Savinjski dolini, ki se je tudi po smrti pesnikovega očeta zavleklo še v mladost vse do nepričakovanega odhoda, h kateremu je bil primoran. Osrednje pesmi tega niza so pet zadrečkih sonetov in pet o slovesu iz Dola, ki ni daleč stran. Tudi drugi razdelek obsega pet pesmi, vseh posvečenih spominu prezgodaj umrlega očeta, pesnikovega največjega prijatelja. Šest pesmi tretjega razdelka obuja spomin na staro teto, devet pesmi naslednjega pa na staro mamo, med katerimi je tudi imenitni venec petih sonetov. Sicer pa sonetni venec, ne pravi Krajnčev, bogati tudi zadnji razdelek s skupaj osmimi pesmimi, samimi počastitvami ljubljenih sorodnikov.

Matej Krajnc se v svoji poeziji ne odreka niti pogovornemu jeziku, tu in tam celo slengovskemu, v čemer najbrž odmevajo tudi njegove kantavtorske izkušnje. Lahko bi se reklo, da takšna mesta, prežeta z lahkotnostjo, skoraj s poskočnostjo izražanja delujejo nekako nepesniško, vendar nekoliko razklepajo žalobni lok te poezije, prepletene in pregnetene s tolikimi odhajanji. Občasna lagodnost pesniške govorice je seveda hotena, pravzaprav je stalnica Krajnčevega pesniškega izražanja, kakršno mu v svoji pristnosti, prvinskosti in silovitosti ne dela nikakršnih težav. Kakor da vse prihaja na papir samohotno, povsem izvirno, da se zdi, kakor da kdaj preseneti celo pesnika samega. Ni se mogoče ubraniti občutka, da Matej Krajnc svoje upesnjene misli in občutke kar nezadržno stresa z rokava, da se zdi, kot da

kar ne more nehati in da bi lahko ustvaril še veliko več, če bi le imel malo miru in ob pravem času pri sebi beležnico.

Morda kaže omeniti še Krajnčev izraziti smisel za detajl. Pogosto ustvari razpoloženje samo s kratko potezo, z migljajem, takorekoč z enim samim hipnim trzajem. To so lahko le bežne oznake podob, zvokov, vonjav, okušanj ... Nemalokrat prav s takimi sredstvi v svoje izpovedi vnese prepričljivost in verodostojnost. Tako v Krajnčevih pesniških pokrajinah takoj začutimo, kot da smo po njih na podoben način tudi sami hodili.

Krajnčeva poezija, izrez iz njegovega še ne tako oddaljenega vsakdanjega življenja, izpovedana kdaj tudi v vsakdanjem jeziku, ki se tu in tam skoraj posmehuje vzvišeni pesniški govorici in ki jo ponekod polni tudi samoposmeh, pa nikakor ne ostaja pri tleh; drobci vsakdanjega življenja v otroštvu, žalostni v dobri meri zato, ker so izgubljeni za vedno, se v navidezno preprostem slikanju izostrijo in privzemajo vzvišeno držo visoke etičnosti sredi ravnodušnega, neprizadetega ali celo neprijaznega sveta.

Matej Krajnc

Rohneča žetev

*Nad Starim gradom si podajajo oblake
izvidnice mraka
in stolp molči, v daljave gleda –
morda Veroniko čaka.
In skoz nizko travo nekaj v smeri
zahodnega obzidja beži;
morda je duh kakšnega grofa,
kdo vedel bi!*

*Savinja pod gradom se odeva v črnino
bližnje noči
in kot bi sama s seboj govorila,
polglasno šumi.
Kdo ve, kaj skriva, kaj vse se v njenih
širokih globinah koti,
morda je večer vanjo umaknjen,
kdo vedel bi.*

*Na Nabrežju na klopi za I. gimnazijo
senca sedi.
Tu pa tam kamen vrže v Savinjo
in čudno mežika z očmi.
Naenkrat se še ena senca pojavi,
a takoj nato izgubi,
morda kdo stare račune plačuje –
kdo vedel bi.*

*Vstanem in se odpravim skož temo
po Nabrežju naprej.
In slep sem od teže dolgih spominov
in zdavnaj začrtanih mej.
Nemirno pobožam Splavarjevo nogo
in čas se spet zavrti –
se je vse to res kdaj zgodilo,
kdo vedel bi!*

*Nad Starim gradom se dviga jutro
in vstaja dan.
Zbudim se v postelji, moker in
samemu sebi neznan.
Okrog sebe pogledam, a vidim le znane
obrise namizne luči,
nekaj šumi v meni, morda Savinja –
kdo vedel bi.*

SEDMINA

ZAČUDENE OČI

Moj oče je umrl z začudenimi očmi.
To, da je bil izkušen, pomagalo mu ni.
Moj oče je umrl z začudenimi očmi.

Le ura na zapestju je dala slutiti,
da res je *on* ta gmota med krvjo in skalami.
Moj oče je umrl z začudenimi očmi.

Zgodilo se je v hipu, tako na en dva tri –
moj oče je umrl z začudenimi očmi,
z noge na krhki skali, z razbitimi dlanmi.

In so prišli od vsepovsod znanci in sorodniki,
vrgli so tisto vrtnico, za venomer odšli ...
Moj oče je umrl z začudenimi očmi.

Na Logarsko dolino se vlega sneg te dni,
mimo so desetletja, samota pa boljši
v mamu in vame ... shirana ... z začudenimi očmi ...

ZADREČKE SLIKE, prvi maj, 2003

I.

Spet sem sedél pred hišo in zazrt
na cesto pod seboj, prešteval avte.
Nekje za mano: »Vsi ste zdravi, pravte?« –
malo bolj spodaj dobro znani vrt

in levo hlev, streljaj nad njim pa maraf
in star puhalnik iz otroških dni.
Tam stali smo poleti z vilami
in, polni poznojulijskega žara,

metali noter krmo za govedo.
Zvečer smo sedli prav na tole klop
in se režali skorajda non-stop;

trenutno pa je vse v najlepšem redu
in tudi pes je zdaj kot tistihdob,
ko sem še zabingljal, ko sèm sem sédel.

II.

Dreta ima ponoči svoj napev;
napev, ki ga, ko v mestu sem, pogrešam,
ko grem k počitku dosti manj vesel,
saj sred asfalta čudne zvarke mešam,

a ko sem z njo v šumenju skrit, je v redu,
potem se vse od prej nekako zgliha.
Prej mestni ritoliznik, suh Pavliha,
sem zdaj kot kralj na nadrebfskem nebu

in zvezde mi šumijo, kakor Dreta,
ki v alternaciji pritegne z njimi.
Noč me povabi, mlada in razgreta,

in objamem jo v razblinjeni tišini
in vse do jutra z mano sanje šeta
po vespokojni Zadrečki dolini.

III.

Pravi impresionizem – stal sem bos
malo bolj gor od hiše, pri kapeli.
Strmel sem; malo v opoldanski gozd,
potem pa v kipec Matere, Regine coeli,

pa, malce vzet, preslišal znani klic:
»Zdej pa le pridte, júžna!« – »Mene ni.«
Na Lepenatko naravnaval sem oči
in plul po njej, oglašanjem navzlic,

ki so mi potrdili, da je poldne.
Zaplahutál sem čisto lahek onkraj ceste
in moje veke, od daljave bolne,

so cincale med »gozd« in »vi, ki jeste«
in pohlastále po mostičku, kjer pred leti
sem gledal psa, ko se hladil je v Dreti.

IV.

Vse je drugače, a je vse kot včasih.
Štajngrob moli svoj nos ven iz gozdička,
most se, šibak, s prhlimi žebliji prička
in vse je, kakor mora bit na vasi.

Podmirski ženejo krave na travnik
in spodaj pri Ivanki je vse mirno.
Oddahnem si, ko travo imam kot vzglavnik
in sem po dolgem času spet uglašen prešerno,

na robu gozda, kamor internet ne more
in kjer so mobiteli zgolj navlaka.
Romantično, pa kaj. Tu bi do zore

lahko lebdel kot tale dva oblaka,
ki gledata me kot dva plašna zajca:
češ, kje se je pa vzela, ta mestna srajca?!

V.

Sveti Florján počiva v popoldnevu
in z njim počiva rojstna hiša Krajncev.
Avto preneha kašljati pri hlevu.
Slike starih sorodnikov in znancev,

vseh tet in stricev, ki so že pomrli
in njihovih sinov, mojih bratrancev,
se zdaj zvrste, ko vrata smo odprli
nazaj v bližine teh dolinc in klancev

in scartali se s kužkom, ki prilajal
je srečen, da smo sèm še našli smer.
Tako nekoč menda je stric prihajal ...

Glej jih, pri hiši čakajo na nas
in kmalu, kmalu, kmalu bo večer
in gor nad gošo se ponavlja čas ...

SLOVO OD DOLA, 2005

I.

Ko vrečke sem tovoril po stopnicah,
polne stvari iz mojih mlajših dni
(kasetofon, svetilka, svinčniki,
pa kup starih kaset, ki sem nažical

jih svojčas pri sestrični iz Crikvenice),
sem se počutil, kot da moram zdoma;
tisti koraki so kot kratki sunki štroma
iz mene brisali spomine in vrstice

popotnega romana dolskih let.
Zdaj *moram* proč. Dol se je večeril,
pri Štajngrobu je znani zvon zvonil

in vaške tete so hitele spet
poslušat zven Gospodovih besed
in jaz pred avto vrečke sem spustil ...

II.

Gledal sem mamó. Pa bo sploh prenesla?
Trideset in več let je mimo šlo.
Čas kar v trenutku je obstal pred njo.
Zdaj ga pakira. Zdaj ga bo odnesla.

Odnesla bo vsa svoja zrela leta.
S podstrešja bodo šli najlepši časi.
(Tuhtam, kaj preživela je na vasi
z očetom in pozneje brez očeta ...

Prišla sta konec šestdesetih let.
Oče se je med svoje vrnil z njo.
Po dolgih desetletjih se je spet

v rodniñ krajih z bogal s preteklostjo,
dokler prav tam ni izdihnil. Čas prištevá.
Z mamó od tu za vedno *sama* greva.)

III.

Očetova hribovska palica sameva.
na svojem znanem mestu nad garažo.
Z mamino torbo odnašava, ker greva.
Čistiva sobo in stvari za Stražo.

Spominjam se, ko oče je prihajal
s to palico spod Lepenatke pod večer.
Pes ga je prvi ugledal. In zalajal.
In mi smo se zadržali: »Tarzan, mir!«,

nakar po hribu dol, kar se je dalo.
Še stric je takrat zanemaril štalo
in v hlevskih škornjih sred dvorišča stal.

Oba sta že odšla. Zdaj grem še jaz.
Palico bom še zadnjič potrepljal
in v njej za hip uzrl znan obraz ...

IV.

Čudno, kako spreminjajo se lica
hiš, hlevov, potk, kozolcev, ozkih cest!
Čudno, kaj vse naposled pride vmes
in greš z vrečkami v roki po stopnicah!

Čudno, kako od *mojih* prav nihče
za vrečke in za torbe se ne zmeni,
ki čakajo pred avtom. Zanje je
vse to zgolj vic. Ne vejo, kaj pomeni.

Mama je v avtu. Pes zamolklo laja.
Teta v uho mi nekaj šepeta,
češ, da ni ona kriva ... Ne, kje pa!

Nihče ni kriv, vse to se ne dogaja ...
Nihče ni kriv! Vsi se samo smehljajo
in, naj spet prideva, iz navade blebetajo.

V.

Dol je za nami. Celje se že bliža.
Peljemo se. Nihče ne govori.
Skrivoma gledam mamó. Zdi se mi,
da se ji na obrazu nekaj niža

in potemneva v staro izročilo.
Gleda skoz okno. A kdo ve, kam gleda.
Premika ustnice, a ji ne gre beseda
z jezika let. Z rokami boža krilo

in se preseda. Vem, kako ji je.
Jaz nočem misliti na to, da sem pustil
za sabo svoje otroštvo. Skoraj vse

je v vrečkah, ki v prtljažniku ležijo
in šepetajo, kaj sem izgubil.
Pred avtom bele črte v nič bežijo.

SEDMINA, 1983

Spominjam se dolge mize v dnevni sobi
in mnogih lic, ki niso nikdar več prišla
povprašat mamo in mene, če kaj potrebujeva
mordá ...

Spominjam se dolge mize v dnevni sobi,
črnih oblek in raznih objokanih oči,
ki so na krožnike nalagale sir, kruh in te stvari ...

Spominjam se dolge mize v dnevni sobi
in pokroviteljskih nasmeškov sestričen in bratrancev
in plešastih lobanj sorodnikov in znancev ...

Spominjam se dolge mize v dnevni sobi
in maminega težkega zabuhlega pogleda
in vseh korakov, ki so šli ... za vedno šli, seveda ...

Spominjam se dolge mize v dnevni sobi
in junijskega popoldneva, ko so se avtomobili
pogrebecev kot očetov glas v nedeljski mrak izgubili ...